

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

26 Mart 2015

MART 2015 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.301 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.238 TL
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 0,49 ORANINDA GERİLEDİ. YILLIK ORTALAMA ARTIŞ İŞE YÜZDE 14,75 ORANINDA OLDU.
- ✓ BİR KİŞİNİN GEÇİM MALİYETİ 1.587 TL
- ✓ ÜCRET ARTIŞLARI YETERSİZ KALAN ÇALIŞANLARIN BÜTÇESİ SÜREKLİ AÇIK VERİYOR

Çalışanların yaptığı harcamaların önemli bölümünü oluşturan gıdada, özellikle son aylarda meydana gelen fiyat artışları bu ay yerini gerilemeye bıraktı. Özellikle yaş-sebze fiyatı mutfak harcamasına olumlu yansıdı. Ancak hesaplanan enflasyonun üzerinde gerçekleşen gıda fiyatlarının etkisiyle çalışanların bütçesindeki açık devam etti. Asgari ücretin 949 TL olduğu günümüzde, bir çalışan için hesaplanan 1.587 TL geçim maliyeti yoksulluğun boyutunu ortaya koydu.

TÜRK-İŞ'in yirmi sekiz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırması, çalışanların geçim koşulları ile temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğini ve bu gelişmelerin aile bütçesine yansımalarını ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ araştırmasına göre 2015 Mart ayı itibarıyla;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.301,14 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (**yoksulluk sınırı**) ise 4.238,23 TL olarak hesaplandı.

	Mart 2014	Aralık 2014	Şubat 2015	Mart 2015
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	321,26	342,59	361,55	359,95
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	262,84	281,22	300,22	298,19
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	339,30	365,81	387,14	385,99
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	225,63	242,73	258,64	257,00
Açlık Sınırı	1.149,02	1.232,35	1.307,55	1.301,14
Yoksulluk Sınırı	3.742,73	4.014,17	4.259,13	4.238,23

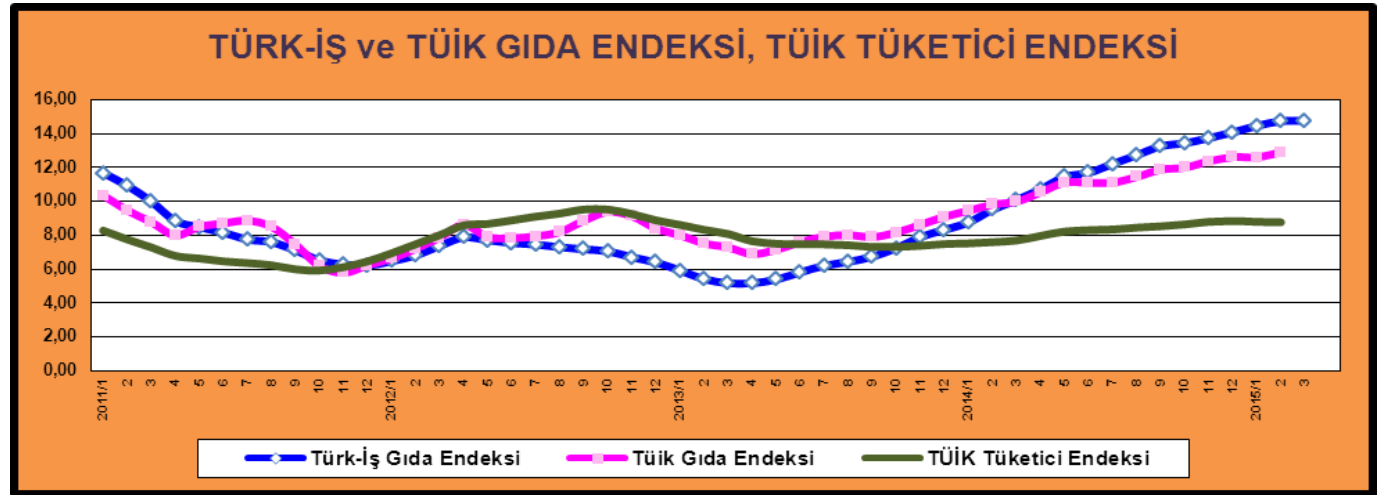
* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Sadece **tek bir çalışanın yaşama maliyeti** ise bu ay 1.587 TL olarak hesaplandı. Oysa yılbaşından bu yana geçerli olan net asgari ücret 949 TL'dir. Aradaki fark 638 TL'dir. Önceki yılın aynı ayında tek bir çalışanın yaşama maliyeti 1.367 TL ve net asgari ücret 846 TL olmuştur. Aradaki fark ise 521 TL'dir. Diğer bir ifadeyle, insan onuruna yaraşır bir geçim düzeyi gerçekleştirmek için tek bir işçinin yapması gereken zorunlu harcama tutarı son bir yılda 220 TL artmıştır. Oysa aynı dönem itibariyle net asgari ücretteki artış sadece 103 TL ile sınırlı kalmıştır. Ücret ve fiyat alanındaki bu gelişmeler çalışanların karşı karşıya kaldığı geçim koşullarının ağırlığını ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre; dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı 2015 yılının ilk üç ayı itibariyle 69 TL ve önceki yılın aynı ayına göre 152 TL artış göstermiştir. Yoksulluk sınırındaki artış ise aynı dönemler için sırasıyla 224 TL ve 496 TL'dir.

Kuşkusuz TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk tutarları ücret düzeyi değildir. Dört kişilik bir ailenin yaşadığı haneye, temel ve zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması için, aylık olarak girmesi gereken toplam gelirdir. Ancak ülkemiz şartlarına bakıldığında, özellikle ücretli çalışanlarda, hanede çalışan sayısının genellikle bir kişi olduğu ve haneye giren başka bir gelir kaynağının çok sınırlı olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki grafikte, TÜRK-İŞ ve TÜİK gıda endeksi ile TÜİK tüketici endeksindeki değişim yıllık ortalama artış olarak yer almaktadır. Gıda endeksindeki artışın özellikle son yirmi aydan bu yana tüketici fiyatlarının üzerinde geliştiği dikkat çekmektedir.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında 2015 Mart ayı itibariyle "mutfak enflasyonu"ndaki değişim şöyle olmuştur:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,49 oranında geriledi.
- Yılın **ilk çeyreği itibariyle** artış oranı yüzde 5,85'dir.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 13,24 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 14,75 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Mart 2012	Mart 2013	Mart 2014	Mart 2015
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	-1,97	0,94	1,65	-0,49
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	1,49	3,21	6,23	5,85
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	9,62	6,52	13,03	13,24
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	7,38	5,18	10,08	14,75

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Şubat 2015 itibariyle gözlenen değişim şöyledir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; beklenen fiyat artışı bu ay gerçekleşti. Süt ve peynir fiyatı arttı, yoğurt fiyatı ise değişmedi.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; geçen ay artan kıyma ve kuşbaşı etin fiyatı aynı kaldı. Balık, tavuk ile sakatat fiyatı da değişmedi. Balık fiyatı hesaplanırken bol tüketilen istavrit, hamsi gibi çeşitler ağırlıklı olarak yer aldı. Yumurthanın tanesi 43 kuruş olarak değişmedi. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) ürünlerinin fiyatı da aynı kaldı.
- Geçtiğimiz ay fiyat artışı dikkati çeken yaş sebze-meyve ürünlerinde bu ay gerileme ortaya çıktı ve bu durum mutfak harcamalarına olumlu yansıdı. Mart ayında sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay 4,08 TL oldu. Bu tutar geçtiğimiz ay 4,08 TL olarak hesaplanmıştı. Geçtiğimiz ay dikkat çekilen olumsuz mevsim şartlarının etkisi devam etti. Ocak 2015’de 3,92 TL olarak hesaplanan ortalama sebze kilogram fiyatı bu ay 4,08 TL’ye yükseldi. Meyve ortalama kilogram fiyatı ise 2,81 TL’den 3,13 TL’ye çıktı. Hesaplama yapılırken - her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarından hareket edildi.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; önemli bir fiyat değişikliğine rastlanmadı.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, margarin ve ayçiçeği yağı fiyatı aynı kaldı Geçtiğimiz ay gerileyen zeytinyağı fiyatı bu ay artış gösterdi. Reçel, pekmez, bal ve şeker fiyatı bu ay değişmedi ve fakat yıllardır fiyatı aynı kalan tuz bu ay artış gösterdi. Zeytin fiyatı ise, siyah zeytinde artış görülürken yeşil zeytin değişmedi. Yağlı tohum ürünlerinden (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb) fındık fiyatı yine arttı. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünlerinden karabiber arttı, diğerlerinin fiyatı aynı kaldı. Salça, ıhlamur, çay fiyatı da değişmedi.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Çoğu zaman haneye girmesi gereken gelir ile ele geçen gelir arasındaki fark arttıkça geçim koşullarının yükü de artmaktadır.

*TÜRK-İŞ’in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşılarak **doğrudan** tespit edilmektedir.*

TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

enisbaqdadioğlu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

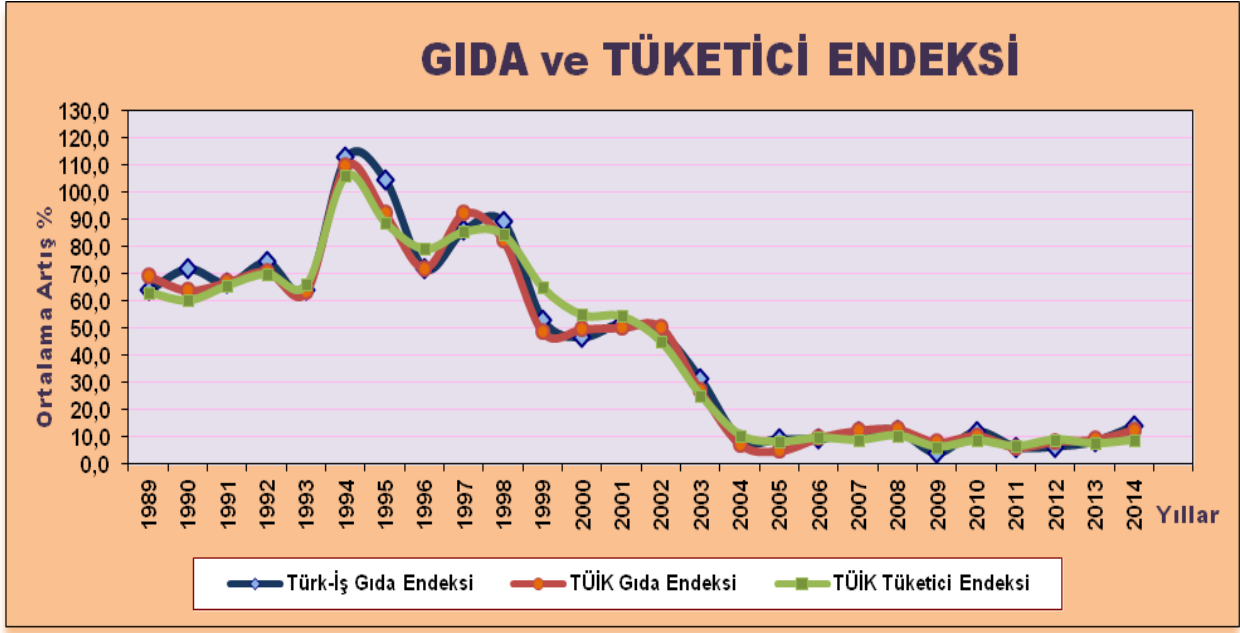
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi sekiz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeysse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.